

Svensk Vindenergis synpunkter på rapporten ER 2018:6

”Slopande av anslutningskostnaden för havsbaserad vindkraft”

Svensk Vindenergi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Energimyndighetens rapport ER 2018:6, ”Slopande av anslutningskostnaden för havsbaserad vindkraft”.

Vi välkomnar rapporten och anser att Energimyndigheten lyckats täcka in stora delar av ett komplext område - trots den korta tid som stod till buds.

Sverige ska ha ett 100 procent förnybart elsystem år 2040. För att det ska förverkligas måste elnät och förnybar elproduktion byggas ut. Energimyndigheten bedömer att det behövs 60 - 70 TWh i ny årlig vindkraftsproduktion till 2040. Till dess ska även all nuvarande vindkraft ersättas.

Ett 100 procent förnybart elsystem ska enligt Energiöverenskommelsen vara ”robust, ha hög leveranssäkerhet, ge låg miljöpåverkan och leverera el till konkurrenskraftiga priser”. Ett sådant elsystem kräver marginaler, som den havsbaserade vindkraften kan leverera.

Sammanfattning

- **Svensk Vindenergi förordar förslaget delvis slopade anslutningskostnader med stöd till sjökabel.** Vi stöder energiöverenskommelsen och borttagande av anslutningskostnaderna för havsbaserad vindkraft. Vi förordar delvis slopade anslutningskostnader. Vi vidhåller vår position att ett särskilt stöd inte ska kunna kombineras med stöd via elcertifikatsystemet.
- **Implementeringen måste ske snabbt.** För klimatet, försörjningstryggheten och Sveriges konkurrenskraft.
- **Förnybart elsystem ställer nya krav på nätet.** Fortsatt utbyggnad av förnybar elproduktion förutsätter starkt överföringskapacitet i stamnätet och ökad marknadsintegration med våra grannländer. Det ställer krav på utveckling av elnätsinfrastrukturen.
- **Underlaget behöver uppdateras.** Vindkraften utvecklas mycket snabbt. Produktionskostnaden sjunker och den landbaserade vindkraften har byggts ut snabbare än förväntat. Delar av Energimyndighetens underlag är inaktuellt och riskerar att leda till felaktiga antaganden och slutsatser.
- **Förslag till fortsatt arbete.** För att den havsbaserade vindkraften ska kunna bidra till omställningen måste tydliga ramvillkor utarbetas och beslutas snarast. Ramvillkoren bör utverkas i konstruktiv dialog med projektörerna. Samtidigt måste arbetet med att förenkla tillståndsprocesserna för nätanslutning och nätutbyggnad ges högsta prioritet.

A. Vi stödjer Energimyndighetens förslag delvis slopade anslutningskostnader genom stöd till sjökabel

Ett 100 procent förnybart elsystem ska vara robust, ha hög leveranssäkerhet, ge låg miljöpåverkan och leverera el till konkurrenskraftiga priser. Ett sådant elsystem kräver marginaler i tillförseln av energi, som den havsbaserade vindkraften kan leverera.

Svenska kraftnät ansvarar för stamnätutbyggnaden i Sverige, på land och till havs. Som en del av omställningen till ett 100 procent förnybart elsystem kommer stamnätet att även nå Sveriges yta till havs och skapa likvärdiga förutsättningar med andra länder runt Östersjön. Genomförandet förutsätter därför att Svenska kraftnät ges tydliga direktiv och att tillräckliga resurser avsätts.

Förslaget delvis slopade anslutningskostnader ger mer inflytande över utformningen av anslutningen för projektören och kan leda till en snabbare process, vilket talar för det alternativet.

Att vindkraftprojektören har ansvar för utarbetningen av anslutningen, ger en samhälls-ekonomiskt effektiv anslutning då projektören har största incitament att finna en effektiv och hållbar anslutningslösning på kort tid och synkroniserad med tillståndsprocessen. En liknande modell har, i kombination med ett auktionssystem, visat sig framgångsrik i Tyskland och Storbritannien.

Stödet bör gå till projektören, då det underlättar tidsplanering, samordning och koordinering vid byggnation av vindkraftsanläggningen och nätanslutningen. Stödet för anslutning bör kunna ges till projekt successivt i och med att projekten realiserar och driftsätts vid olika tidpunkter. Svenska kraftnät får då en kostnadseffektiv lösning som ökar elsystemets robusthet inför utfasningen av kärnkraften.

B. Implementeringen måste ske snabbt

Det finns färdiga tillstånd för havsbaserad vindkraft i Sverige och antalet utvecklare växer. Slopandet av anslutningskostnader ökar sannolikheten att projekten realiserar och leder till ökat intresse från företag i leverantörskedjan, till exempel service och hamnar.

Ledtiderna för tillståndsansökan och nätanslutning är väldigt långa, i synnerhet om det behöver byggas nya ledningar på land för att möjliggöra anslutning av den havsbaserade vindkraft. En avgörande framgångsfaktor är korta ledtiderna för tillståndsprocesserna för utbyggnad av stamnätet.

Implementering av slopande av anslutningskostnaden för havsbaserad vindkraft måste ske mycket snart, om fördelarna av den snabba utvecklingen ska tillvaratas.

Sverige har utmärkta vindresurser såväl på land som till havs jämfört med många andra länder inom Europa. Genom att tillvara denna potential kan både stora kostnads- och utsläppsbesparingar göras inom hela EU genom elexporten. En svensk överkapacitet är därför eftersträvsvärd så länge det finns tillräcklig överföringskapacitet i elnäten.

För Sverige innebär en mer integrerad elmarknad direkta inkomster genom export av el, samtidigt som svenska elkonsumenter och svensk industri får långsiktigt lägre elpriser än de länder vi exporterar till. Det skapar goda förutsättningar för investeringar i såväl befintliga som nya energikrävande industrier i Sverige. I rapporten [Värden av ett förnybart energisystem](#) beräknar Boston Consulting Group intäkter och kostnadsbesparingar för omställningen fram till 2065. För varje krona vi investerar i omställningen kommer fyra kronor tillbaka genom positiva samhällsekonomiska effekter.

C. Förnybart elsystem ställer nya krav på nätet

Det är ett för snävt perspektiv att se enbart Sverige som avsättningsmarknad. Utbyggnad av havsbaserad vindkraft behövs förvisso för att nå de svenska energi- och klimatmålet, men är också en angelägen fråga för hela EU.

Fortsatt utbyggnad av förnybar elproduktion förutsätter starkt överföringskapacitet inom stamnätet och ökad marknadsintegration med våra grannländer. Utan nätförstärkningar och ökad marknadsintegration riskerar vi att få inlåst kraft i Sverige och Norden. Det skulle förvisso leda till låga elpriser för elkonsumenterna men ge stora lönsamhetskonsekvenser för all elproduktion i det nordiska kraftsystemet.

I takt med att kärnkraften stängs ned i södra Sverige kommer behov av el i södra Sverige att öka. Tillsammans med ökad överföringskapacitet från norra till Södra Sverige och fler utlandsförbindelser, ser vi att den havsbaserade vindkraften – tvärtemot Energimyndighetens bedömning – kommer att spela en viktig roll i att kompensera produktionsbortfallet. Även om vindarna i stor utsträckning korrelerar med samma vindar som för den danska och tyska vindkraften, ser vi en stor potential att i framtiden balansera överskott- och underskotts situationer med hjälp av energilagring och förbrukningsflexibilitet.

D. Underlaget behöver uppdateras

Delar av Energimyndighetens underlag är inaktuellt och riskerar att leda till felaktiga antaganden och slutsatser. Kostnadsutvecklingen för havsbaserad vindkraft går väldigt snabbt och de senaste uppgifterna saknas i rapporten. Myndighetens underskattning gör att kostnaden för det samlade stödet överskattas.

Den havsbaserade vindkraften kommer inte att få stöd inom elcertifikatsystemet. När energiöverenskommelsen slöts, antogs att elcertifikatsystemet skulle ha utrymme till år 2030. Enligt [Svensk Vindenergis prognos](#) kommer målen inom elcertifikatsystemet att vara uppnått i början av 2020-talet, vilket ger ytterligare belägg för behovet av införandet av en volymbaserad stoppregel så snart som möjligt.

Effekter på klimat och samhällsekonomi måste vägas in vid beräkning av samhällsnytta av produktion och export av förnybar el samt utveckling av nödvändig infrastruktur. Det råder konsensus kring att klimatfrågan är vår tids ödesfråga och det står utom tvivel att samhället kommer att drabbas av skada och kostnader till följd av klimatförändring. Det borde stå lika klart att åtgärder som motverkar klimatförändring innebär samhällsnytta.

E. Förslag till fortsatt arbete

Beslut under år 2018, klart före år 2020. En bred politisk överenskommelse ger tydliga och stabila ramvillkor för marknadens aktörer. Sedan sommaren 2016 har regeringen vidtagit en rad åtgärder som ska uppfylla energiöverenskommelsen men "slopande av anslutningskostnad för havsbaserad vindkraft" återstår ännu. Regeringen bör gå vidare med Energimyndighetens förslag om delvis slopade anslutningskostnader med målet att förslaget ska implementeras senast under år 2020.

Volymbaserade stoppregel i elcertifikatsystemet. Vår bedömning är att målet för elcertifikatsystemet kommer att vara nått år 2022 och att havsbaserad vindkraft därmed inte kommer att hinna få elcertifikat. Vår utgångspunkt är att stöd i form av slopade anslutningskostnader inte ska kunna kombineras med elcertifikat.

Energimyndigheten har ett pågående uppdrag att utreda förslag till stoppregel inom elcertifikatsystemet. Det finns flera skäl till varför en volymrelaterad stoppregel är att föredra framför en tidsbaserad. Framförallt är det orimligt att begära att marknaden ska pricka rätt i

tid och omfattning. Oavsett vad Energimyndigheten kommer fram till för rekommendationer, är det väldigt viktigt med en snabb beslutsprocess med efterföljande proposition, så att beslut om stoppregeln kan tas innan målet har uppnåtts sett till tagna investeringsbeslut.

Konstruktiv dialog. Det finns avgörande detaljer för genomförandet som ännu är otydliga. För att klargöra detaljer och ansvarsfördelning samt utarbeta en modell för anslutning som är tydlig och förutsägbar, behöver myndigheterna arbeta i konstruktiv dialog med projektörerna. Det är särskilt viktigt att även små projektutvecklarens förutsättningar beaktas.

Anslutningsprocessen. Svenska kraftnät kan i tidig samrådsprocess ange ungefärliga kostnader och tidpunkt för anslutning. Innan tecknande av anslutningsavtal bör Svenska kraftnät ha förberett upphandlingsmaterial och påbörjat tillståndshantering. Samhällsnytta och synergier bör vägas in vid planering av projekten och dess nätanslutning för att t.ex. möjliggöra byggnation av kluster av projekt. Projekt vars geografiska lokalisering bidrar till systemnytta, genom t ex sänkt variabilitet och ökad stabilitet av elproduktion i systemet, bör prioriteras i anslutningsärendet.

Tydlighet. Tydliga direktiv och resurser behöver tilldelas Svenska Kraftnät för att säkerställa omställningen av elnätsinfrastrukturen i god tid inför 2040. Tydliga och långsiktiga ramar och mål innebär förutsägbarhet och låg risk för investerare och kan göra att Sverige kan klara konkurrensen med andra länder kring Östersjön.

Tillståndsprocesser. Tillståndsprocesserna att bygga ut stamnätet behöver bli betydligt kortare för att inte bli den begränsande faktorn för när havsbaserad vindkraft kan realiseras i Sverige. Förenklade tillståndsprocesser för nätanslutning och nätutbyggnad kan implementeras som en del av EU:s reviderade förnybarhetsdirektiv, REDII.

Stamnätstariff. Svenska kraftnät har aviserat en fördubbling av stamnätstariffen under den närmaste 10-årsperioden. Med hänsyn till förslagen om slopad anslutningskostnad, är det viktigt att Svenska kraftnät inom den pågående översynen av stamnätstariffen, beaktar EU-förordningen 838/2010 om tak för överföringsavgifter som betalas av elproducenter.

Finansieringsmodell. Den finansieringsmodell som beskrivs för utflyttad anslutningspunkt bör kunna tillämpas även för delvis slopade anslutningskostnader.

Samarbetsmekanismer. Östersjön har goda förutsättningar för havsbaserad vindkraft. Närheten till land och mindre djup än i Nordsjön är två förklaringar till detta. Enligt EU:s Förnybarhetsdirektiv möjliggör samarbetsmekanismerna att länder som har svårt att nå målen för förnybar energi kan investera i förnybar produktion utanför sina gränser. Sverige bör aktivt arbeta för att utnyttja samarbetsmekanismerna.

Auktionsbaserat stödsystem. För att säkerställa havsbaserad vindkraftsutbyggnad i Sverige före år 2030, bör ett auktionsbaserat system införas. Ett sådant system ger möjlighet att styra utbyggnaden i volym och tid, samtidigt som överkompensation undviks. Skulle den havsbaserade vindkraften klara sig utan stöd vid tiden för utlysningen, resulterar det i nollbud.

Stockholm 2018-04-10

Charlotte Unger Larson
Vd Svensk Vindenergi

Beatrice Teurneau
Ansvarig havsbaserad vindkraft